

4. Riziko chudoby nebo sociálního vyloučení, rok 2014

Metodika: V riziku chudoby nebo sociálního vyloučení byli lidé, kteří splňovali alespoň jednu z následujících podmínek:

- Byli v riziku chudoby po sociálních transferech (příjmová chudoba).
- Byli vážně materiálně deprivováni.
- Žili v domácnostech s velmi nízkou pracovní intenzitou.

Ad a) Míra ohrožení příjmovou chudobou vychází z metodiky Eurostatu a počítá se jako podíl osob žijících v domácnostech, jejichž příjem je nižší než stanovená hranice chudoby. Hranice příjmové chudoby byla pro rok 2014 vypočtena na 118 817 Kč. Hranice chudoby je zde 60 % mediánový ekvivalizovaný disponibilní příjem.

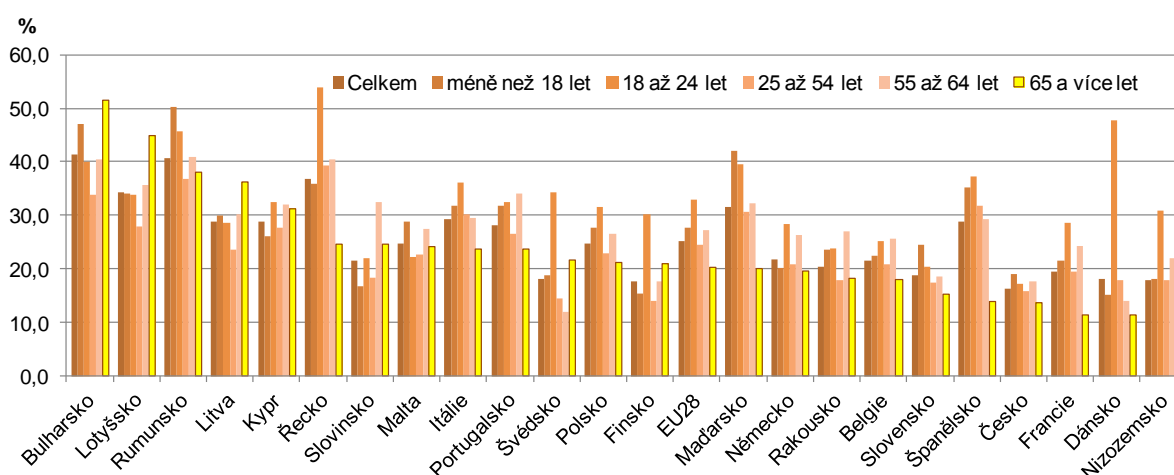
Ad b) Materiální deprivace se posuzuje na základě 9 položek, mezi něž patří vybavenost domácnosti pračkou, barevnou televizí, telefonem a automobilem, dále možnost domácnosti zaplatit z vlastních zdrojů neočekávaný výdaj (v roce 2014 ve výši 9 600 Kč), zaplacení týdenní dovolené všem členům domácnosti, dostatečné vytápění bytu, možnost jíst maso či jeho vegetariánské náhražky každý druhý den a dále problémy domácnosti s placením některých nákladů spojených s bydlením (nájemné, platby energie, splátky hypotéky apod.). Za materiálně deprivované považujeme osoby z domácností, které si z finančních důvodů nemohly dovolit alespoň 4 položky z výše uvedených.

Viz Metodika [„Životní podmínky \(EU SILC\)“](#)

V roce 2014 dosahovala v České republice hodnota míry ohrožení chudobou 9,7 %, míra materiální deprivace 6,7 % a míra nízké pracovní intenzity 7,6 %. Souhrnný indikátor sociálního vyloučení je v České republice za rok 2014 na úrovni 14,8 %.

Podívejme se na tuto situaci v mezinárodním měřítku.

Graf 4.1 Podíl žen v riziku chudoby nebo sociálního vyloučení (SILC), [ilc_peps01]

Zdroj: Eurostat

Graf je řazen podle žen ve věku 65 a více let.

Podíl **žen** v riziku chudoby nebo sociálního vyloučení je u 65 a víceletých žen nejvyšší v Bulharsku (51,5 %) a Lotyšsku (44,8 %). Takto staré ženy jsou v těchto zemích ohroženy chudobou nejvíce z celé populace. K nim přistupuje ještě Litva, kde 65 a víceleté ženy mají v tomto smyslu nejhorší postavení z populace a v riziku chudoby nebo sociálního vyloučení jich je 36,3 %. Vyšší hodnota je

v Rumunsku (38,0 %). V EU28 je 20,2 % 65 a víceletých žen v riziku chudoby nebo sociálního vyloučení. V Česku je to 13,6 %. Nejpříznivější situace je v Nizozemsku, kde podíl takto ohrožených žen je pouze 7,9 % a v Dánsku a Francii, kde je tato hodnota pro obě země shodně 11,3 %. Česká republika vychází relativně dobře a nachází se jako čtvrtá s nejnižším podílem 65 a víceletých žen v riziku chudoby nebo sociálního vyloučení s hodnotou 13,6 %. Ovšem, jak bylo ukázáno v předchozí kapitole, podstatně vyšší podíl lidí v tomto věku, kteří by byli ohroženi chudobou nebo sociálním vyloučením, by bylo v případě, že hranice chudoby by byla konstruována jako 70 % mediánového ekvivalizovaného disponibilního příjmu.

Děti do 18 let a mladí lidé ve věku 18 až 24 let ve většině zemí tvoří nejohroženější složku populace. Děvčátka a dívky do 18 let nejvíce trpí materiální deprivací a sociálním vyloučením v Rumunsku (50,2 %), Bulharsku (47,0 %) a Maďarsku (42,0 %). Nejlepší situace je v Dánsku (15,1 %), Finsku (15,5 %) a Slovinsku (16,8 %). V Česku je to 19,0 %, tedy téměř pětina dívek. EU28 má vyšší hodnotu, 27,7 %.

Pro mladé ženy ve věku 18 až 24 let je nejhorší situace v Řecku (53,8 %), Dánsku (47,8 %), Rumunsku (45,6 %), Bulharsku (39,9 %), Maďarsku (39,5 %) a Španělsku (37,2 %). Vzhledem k relativnímu vyjádření hranice chudoby, která je postavena na 60 % mediánového disponibilního příjmu však lze předpokládat, že tyto složky populace v Dánsku na tom budou lépe než v Bulharsku a Rumunsku, protože Dánsko je bohatší země.

Děti a mladí lidé mají nulový nebo omezený vlastní příjem, jsou závislí na příjmu rodičů, pokud studují a ještě nepracují, či pokud ještě nenašli práci. Příjem rodičů se pak rozpočítává na vyšší počet osob.

V produktivním věku, ve věkové kategorii 25 až 54 let, jsou rizikem chudoby nebo sociálního vyloučení postiženy nejvíce ženy v Řecku (39,4 %), Rumunsku (36,8 %) a Bulharsku (33,8 %). V EU28 je to 24,5 % žen. Nejlepší postavení v tomto směru mají ženy ve Finsku (14,0 %), Švédsku (14,4 %) a Česku (15,9 %).

O něco hůře jsou na tom starší ženy ve věku 55 až 64 let. Nad 40 % z nich trpí rizikem chudoby nebo sociálního vyloučení v Rumunsku (40,9 %), Řecku (40,5 %) a Bulharsku (40,5 %). Nejlepší situace je ve Švédsku (12,0 %), Dánsku (14,0 %), Finsku (17,6 %) a Česku (17,7 %). V EU28 je to 27,2 % žen. V tomto věku již část žen pobírá starobní důchod. Odchod do důchodu je v evropských zemích různý. V Řecku ženy chodí do důchodu dříve než např. ve Švédsku či České republice.

Tab. 4.1 Podíl žen v riziku chudoby nebo sociálního vyloučení v %

	Celkem	méně než 18 let	18 až 24 let	25 až 54 let	55 až 64 let	65 a více let
Bulharsko	41,3	47,0	39,9	33,8	40,5	51,5
Lotyšsko	34,4	34,1	33,9	27,9	35,7	44,8
Rumunsko	40,6	50,2	45,6	36,8	40,9	38,0
Litva	28,8	30,0	28,7	23,6	30,2	36,3
Kypr	28,8	26,1	32,4	27,6	32,0	31,2
Řecko	36,7	35,8	53,8	39,4	40,5	24,7
Slovinsko	21,5	16,8	22,1	18,4	32,4	24,7
Malta	24,7	28,9	22,2	22,7	27,4	24,2
Itálie	29,3	31,7	36,1	30,3	29,6	23,7
Portugalsko	28,1	31,7	32,4	26,6	34,0	23,6
Švédsko	18,2	18,8	34,2	14,4	12,0	21,7

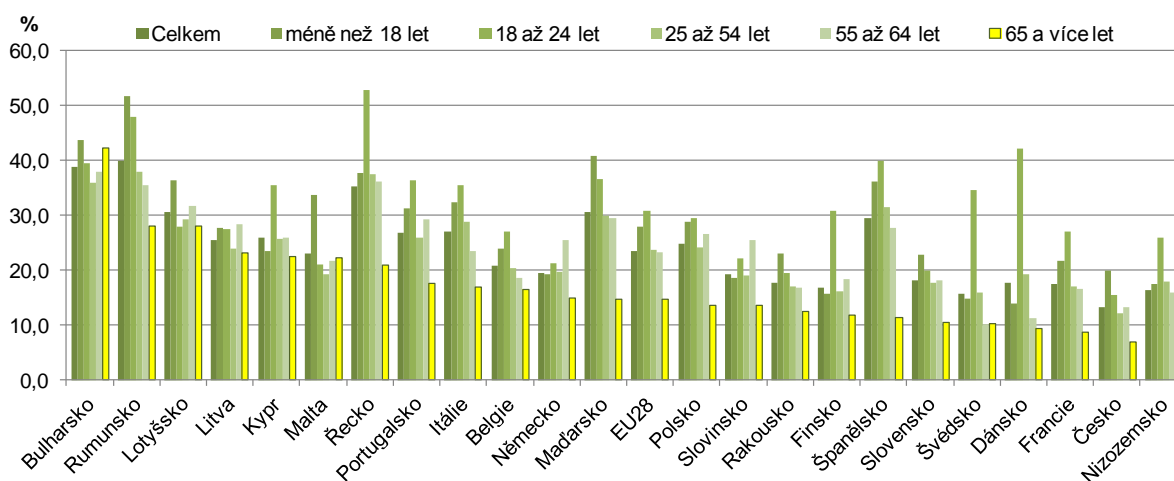
Polsko	24,7	27,7	31,6	23,0	26,6	21,1
Finsko	17,6	15,5	30,2	14,0	17,6	20,9
EU28	25,2	27,7	32,9	24,5	27,2	20,2
Maďarsko	31,5	42,0	39,5	30,7	32,2	20,0
Německo	21,8	20,1	28,4	20,9	26,3	19,7
Rakousko	20,5	23,7	23,8	17,8	27,1	18,2
Belgie	21,5	22,5	25,1	20,8	25,6	17,9
Slovensko	18,7	24,6	20,4	17,5	18,6	15,3
Španělsko	28,9	35,2	37,2	31,8	29,2	14,0
Česko	16,3	19,0	17,3	15,9	17,7	13,6
Francie	19,6	21,5	28,6	19,4	24,3	11,3
Dánsko	18,1	15,1	47,8	18,0	14,0	11,3
Nizozemsko	17,9	18,2	30,8	18,0	22,1	7,9

Zdroj: Eurostat

Data jsou řazena podle 65 a víceletých žen

U **mužů** se Česká republika v případě 65 a víceletých nachází na druhé nejlepší pozici (6,9 %) v míře rizika chudoby nebo sociálního vyloučení, hned za Nizozemím (5,6 %). Naproti tomu Bulharsko (42,3 %), Lotyšsko (28,0 %) a Rumunsko (také 28,0 %) jsou na tom nejhůře. V EU28 takto staří muži zaujímají 14,6 %, ovšem všechny ostatní věkové kategorie jsou na tom hůře.

Graf 4.2 Podíl mužů v riziku chudoby nebo sociálního vyloučení (SILC), [ilc_peps01]

Zdroj: Eurostat

Graf je řazen podle mužů ve věku 65 a více let.

Číselnou podobu grafu najdeme v následující tabulce.

Tab. 4.2 Podíl mužů v riziku chudoby nebo sociálního vyloučení (SILC) v %

	Celkem	méně než 18 let	18 až 24 let	25 až 54 let	55 až 64 let	65 a více let
Bulharsko	38,8	43,6	39,5	35,9	37,9	42,3
Rumunsko	39,8	51,7	47,8	37,8	35,5	28,0
Lotyšsko	30,6	36,4	27,8	29,2	31,7	28,0
Litva	25,5	27,7	27,4	24,0	28,4	23,1

Kypr	26,0	23,4	35,4	25,7	25,9	22,4
Malta	22,9	33,6	21,1	19,2	21,7	22,3
Řecko	35,3	37,7	52,8	37,4	36,1	21,0
Portugalsko	26,7	31,2	36,4	25,9	29,2	17,6
Itálie	26,9	32,3	35,5	28,7	23,4	17,0
Belgie	20,9	24,0	27,1	20,3	18,6	16,5
Německo	19,5	19,2	21,2	19,6	25,4	14,9
Maďarsko	30,6	40,8	36,5	29,8	29,5	14,7
EU28	23,5	27,8	30,7	23,7	23,3	14,6
Polsko	24,7	28,7	29,4	24,2	26,6	13,6
Slovinsko	19,3	18,6	22,1	19,0	25,4	13,6
Rakousko	17,7	23,0	19,4	17,1	16,8	12,4
Finsko	16,9	15,6	30,7	16,2	18,3	11,8
Španělsko	29,4	36,2	39,9	31,4	27,7	11,4
Slovensko	18,1	22,7	19,9	17,7	18,1	10,4
Švédsko	15,6	14,7	34,5	15,8	10,2	10,3
Dánsko	17,6	14,0	42,1	19,2	11,2	9,4
Francie	17,5	21,6	26,9	17,1	16,5	8,6
Česko	13,3	20,0	15,4	12,2	13,2	6,9
Nizozemsko	16,3	17,4	25,9	17,8	15,8	5,6

Zdroj: Eurostat

Data jsou řazena podle 65 a víceletých mužů.

Jak vypadá situace nejmladších? Chlapci do 18 let jsou ohroženi chudobou nebo sociálním vyloučením nejvíce v Rumunsku (51,7 %), Bulharsku (43,6 %), Maďarsku (40,8 %) a v Řecku (37,7 %). V EU28 je to 27,8 %. Naopak nejlepší situace byla zaznamenána v Dánsku (14,0 %), Švédsku (14,7 %) a Finsku (15,6 %). Česko se nachází mezi Německem a Francií s hodnotou 20,0 %.

Muži v produktivním věku 25 až 54 let, si vedou nejlépe v Česku. Rizikem chudoby nebo sociálním vyloučením zde trpí pouze 12,2 % mužů, což je nejméně z uvedených států Evropy. Pod 17 % se dostalo ještě Švédsko (15,8 %) a Finsko (16,2 %). V EU28 je to 23,7 % mužů. V nejhorší situaci jsou muži v Rumunsku (37,8 %), Řecku (37,4 %) a Bulharsku (35,9 %).

Předdůchodový věk, 55 až 64 let, je věkem, kdy část mužů je již v důchodu. Podobně jako u žen, odchod do důchodu se různí, muži zpravidla odcházejí do důchodu později než ženy. V nejlepší pozici jsou muži ve Švédsku (10,2 %), Dánsku (11,2 %) a Česku (13,2 %). Stojí za povšimnutí, že ženy v Česku jsou ohroženy chudobou a sociálním vyloučením o 4,5p.b. více než muži. V nejhorší situaci jsou v tomto věku muži v Bulharsku (37,9 %), Řecku (36,1 %) a Rumunsku (35,5 %). V EU28 je to 23,3 %.

V **České republice** jsou chudobou a sociálním vyloučením nejvíce ohroženi chlapci do 18 let (20,0 %) a děvčata do 18 let (19,0 %). Mladé ženy ve věku 18 až 24 let (17,3 %) jsou ohroženy chudobou a sociálním vyloučením více než mladí muži - o 1,9p.b. Ovšem v ještě horší pozici než mladé ženy jsou ženy v předdůchodovém věku, 55 až 64 let - 17,7 %. Muži v tomto věku jsou v lepším postavení. Chudobou nebo sociálním vyloučením je jich ohroženo 13,2 %. Muži v produktivním věku, 25 až 54 let, netrpí chudobou a sociálním vyloučením nijak výrazně, u mužů je jich 12,2 % ale v případě žen již 15,9 %, což je vyšší hodnota než u mladých mužů ve věku 18 až 24 let (15,4 %). Nejlépe si v České republice vedou 65 a víceletí muži (6,9 %). Ženy v tomto věku však mají horší pozici o 6,7p.b., tedy 13,6 %, což je téměř dvojnásobná hodnota. Je třeba upozornit, jak bylo ukázáno v předchozí kapitole,

že při posunutí hranice chudoby z 60 % mediánového příjmu na 70 %, 65 a víceletí muži a především ženy by již tak dobré postavení neměli.